

jajo, da vsak jezik veljá, ker je jezik le pomoček, da se med sabo razumemo. Tudi čist Slovenec zna ti družbi prav koristen ud biti.

Po tem ovinku se vernemo k napodevani zemljoznanski in rudarski družbi. Nje namen je, kolikor je moč, skrito notrajnstvo zemlje, gričev in gorá Krajnske dežele spoznati, — kar imajo koristne rudnine, premoga i. t. d. v sebi, razodeti, in po tem najdene rudarije proti primernemu plačilu v družbino kaso takim udam prepustiti, ki jih bojo hotli prevzeti. Družba si tedaj nikdar ne bo sama rudarij in fužin napravljala, ampak ona bo le po zvedenih možéh po najdbi rudarij sledila, in kar bo najdla, svojim udam tako prepustila, da bo za družbo in za tistiga prav, ki bo začel kopati.

Vsaki pravi ud ali deležnik te družbe odraja v družbino kaso za vsaki mesec polgoldinarja, katero plačilo zamore tudi na enkrat za pol leta ali za celo leto odrajtati. Za to vživa vse pravice družbnikov, kakor tudi to, da je deležen dobička vsih rudninskih najdb in pridobitev te družbe. Postave določijo pravice družbnikov natanjko.

Zapisujejo se pa udje v to družbo v bukvarnici gg. Kleinmajerja in Bambergga v Ljubljani, ustno ali pismeno.

Od Londonske obertnijske razslave.

V Ljublj. nemšk. časniku popiše g. H., ki je ravno iz Londona prišel, ondašnjo veliko razstavo, v kateri je, kakor naši bravci že vejo, blago celiga sveta na ogled postavljeno. Že je več tacih popisov, vunder se vselej nar raji taki beró, ki so po domačih ogledovavcih z oziram na domačo deželo spisani. Tedaj podamo svojim bravam imenovani popis nekoliko okrajšan.

Nar poprej pravi g. popisnik, da kdor Londona (poglavniga mesta Angleškiga kraljestva) ni vidil, si ga nikakor misliti ne more; London je sam za se „popolen svét“, v katerim se vse najde, kar človeški um po vednostih in človeškim trudu popolniga vstvariti in na dan prinesti zamore — kjer so vse dobre, pa tudi vse slabe in hudobne lastnosti človeštva nadomestovane. Kdor si hoče pred oči postaviti veličansko stekleno poslopje, v katerim ima več ko 50000 ljudi na enkrat prostor, in hoče zapopadek imeti, kako ogledovavci v to poslopje vrejo, in iz njega vùn grejo, naj si misli mravljiše, ker mravlje vedno sem ter tje švigajo. Ta mu da nar bolji primero. In pri vsi ti gnječi ni ne oroženiga policaja ne vojaka viditi; prijazna beseda prosto oblečeniga mestniga stražnika v prosti rujavi suknjici je zadosti, da se tudi nar večji gnječa sak sebi spravi. Kjer so vsi prebivavci enaki pred postavo, in nobeden nobene prednosti nima pred drugim, se je pokoršina do postave tako v ljudstvu vkoreninila, da je ena sama beseda taciga stražnika v imenu postave zadosti, da je povsod red in mir; zato ondi tudi vojakov ne potrebujejo.

Po tem popiše g. H. krasno in veličansko poslopje, katero se pri vsi velikosti tako lahko zdí, da se človek na prvi pogled čudi, kako da zamore tolikšno težo nositi. Vse blago iz vsih delov sveta je pa tako lepo na ogled postavljeno, da se človek nad tem dosti čuditi ne more. Med tem se vidijo vodométi, krasni in dišeči verti i. t. d. Vse je najdel g. popisnik v razstavi — le po skupnim popisu razstavljeniga austrijskiga blaga je zastonj popraševal; odgovorilo se mu je: da še ni izdelan! Morebiti bo še le po razstavi gotov. Pervikrat je naglo obhodil razstavo celiga sveta, in je potreboval za to 5 ur.

Drugikrat je bolj natanjko pregledoval razstavljeno

blago. Po njegovim razsodku se zna v Bèrni izdelovano blago za hlače meriti z vsacim blagam enake baže; Angleško je scer dober kup, pa ne tako lepo. Morove sukna iz Celjovca prekosé v ličnih barvah vse drugo sukno. Še mnogo drugo Dunajsko in austrijsko štacunarsko blago močno hvali; le to obžaluje, da se ni iz austrijskiga nič srednjiga in dober kup blaga v razstavo poslalo, ampak le lična roba. Koliko bi se bilo dalo iz Marskih fabrik v razstavo poslati! Tudi bi bilo prav, ako bi bili iz Teržiča usnja in čevlje v tiste sorte, ki so tako dober kup, poslali, — čok (kocov) iz Krajnskiga bi ne smelo ondi manjkati. V steklenim blagu (glažih) prekosi Češko blago vse drugo. V mizarskih izdelkih so se Dunajčanje kaj dobro skazali. — Angleško pavolnato blago mu ni kaj posebno dopadlo, razstavljeno je večidel nisko (ordinar) blago; vunder mu je to posebno dopadlo (kar se pri austrijskih fabrikah zlo pogreša), da je širjava in méra blaga resnična, da je znotraj blago tako, kakor je zunaj, — da je zunej zaznamovano, ako je znotraj kaj lisastiga, sterganiga i. t. d. — Rusovsko je poslalo v razstavo topnih krogel (Kanonkugel) na zbero; ker niso lepši izdelane od austrijskih in angleških, misli g. popisnik, da jih je le zato poslalo, da svet zvé, da se tega blaga ondi dovelj dobí. — Mnogoverstnih mašin, ki so na ogled postavljene, ne more prehvaliti. —

Poslednjič opomni g. popisnik še mnogoumetniške šole, ki je za majhin denar vsacimu odperta, in je posebno za to hvale vredna, ker se v njih večkrat na dan mnogoverstne natoroznanske skušnje v poduk neučenim delajo in se jim razlaga, kako na priliko: sopuh mašine žene, kaj kaže magnetična iglica, v čim obstoji moč elektrike in magnetizma i. t. d., da tako tudi preprosto ljudstvo spozná čudovito moč nature, in si ne misli namesto nje hudiča ali copernic.

O zdravniških zadevah Krajnskiga.

Predlog županijam.

V 152. listu Ljubljanskiga nemškiga časnika obžaluje domoljubni mož iz dežele g. M. V., ki je že o mnogih domačih zadevah svoj glas povzdignil, da žalostne skušnje učé, da že zlo zdravnikov (to je, kirurgov) pri nas manjka, in da se to pomanjkanje po tistim času očividno kaže, od kar je zdravniška šola v Ljubljani jenjala, iz ktere je poprej dežela vse svoje kirurge dobivala, in nekoliko tudi sosedne kronovine, kakor Koroško in Horvaško. Ministerstvo leta 1848 je pa sklenilo, da imajo sčasama po vsim cesarstvu kirurgi jenjati, in na mesto njih dohtarji stopiti. Nasledek tega sklepa je bil, da imajo po versti kirurške šole jenjati, in perva je na versto prišla Ljubljanska. Ali pokazalo se je, da je bil ta sklep leta 1848 prezgoden, ker se takrat ni mislilo na to, da preden se kakošna stara reč podêre, mora že nova pri rokah biti, ktera staro boljši nadomestuje, namreč novi dohtarji morajo za deželo pripravljeni biti na mesto kirurgov. Téh pa ni — in sedanje ministerstvo uka, ki je začasno potrebo kirurgov spoznalo, ni vzdignilo po tem nikjer nobene kirurške šole več, marveč je na spraznjene učelištva nove učenike postavilo. Le v Ljubljani je ostalo po naukazu leta 1848, čeravno je naše deželno poglavarstvo že večkrat za vpeljanje vzdignjene zdravniške šole prosilo *).

Kjer je na deželi le malo dohtarjev, so kirurgi sila potrebni, da ozdravljajo zraven vunanjih bolzin

*) Kakor slišimo, je g. deželni pogavar, z oziram žive potrebe zdravnikov po deželi, zopet to prošnjo ponovil. Vred.

tudi notranje, in nekteri med njimi so zares tudi vse hvale vredni, in uživajo veliko zaupanje med ljudstvom. Če je že sedaj, ko ne razsaja nobena kuga po deželi, pomanjkanje zdravnikov deželanam tako občutljivo, da mora bolnik včasih cel dan ali še več daljnega zdravnika čakati, kako žalostno bo takrat, če pride kakošna kužna bolezen med ljudi! „S zdravniki — pravi g. dopisnik iz dežele — „ki pa našiga domačiga jezika ne umejo, nam je malo pomagano; o taci okolišinah bi jez ne hotel ne zdravnik, še manj pa bolnik biti, zakaj kjer se zdravnik in bolnik ne razumeta, bo slaba z ozdravljenjem.“ Zato je v deželi zdravniške šole potreba, kakor je bila, ali pa po novih potrebah še razširjena in poboljšana, da bojo spet domačini lažje v zdravniški stan stopili in da bo dežela potrebnih zdravnikov zopet dobila. Skušnja mnogih let je učila, da od drugod nihče ne pride.

Z očitnim razglasam te želje po ponovljeni napravi zdravniške šole, združi g. dopisnik svet na tiste županije, ki so poprej kirurge imele, sedaj pa njih pomoči pogrešajo: da naj napravijo prošnjo na slavno ministerstvo úka za vpeljanje tiste domače šole, iz ktere bodo zopet zdravnike dobivali, katerih bo sicer od leta do leta manj. Nar hitreji — pravi g. dopisnik — bi se sicer dala taka prošnja po deželnim zboru izpeljati, — ali ker tega morebiti še dolgo ne bo, ti reči se pa mudí, je ta prošnja po županijah, kateri bojo gotovo rade vse županije pristopile, nar bolj pripravna *).

Nektere povestice

od živinskih mazačev in mojstrov-skazov.

Po željah „Novice“ naznaniti škodljivo ravnanje konjedercev in sploh živinskih mazačev, vam oznamim, da sim bil pred nekimi tedni peklican v Medno, nekiga zakovaniga konja ozdravljat. Lastnik je hotel konja berž v Ljubljano v podkovijsko in zdravniško šolo peljati, ali kovač mu brani, rekoč: „sam sim konja zakoval, tudi sam ga bom ozdravil.“ Gospodar mu verjame. Kovač prereže konju dilo (roženi podplat) do živiga, in mu hudičeviga olja na živi mesnati podplat vlije, z namenom, da bo gnojenje ustavil in tako rano posušil. Vsak pameten človek lahko zapopade, kaj je bil nasledek tega hudičeviga olja! Konj je bil od dne do dne bolj reven — in ko kopito preišem najdem celo dilo in roženo steno zgnejeni, žive dele pod njima vse sožgane in pokončane, in kopitno kost tako po hudičevim olju razdjano, da sta že dva kosa odgnjila. Noga je proč, ker je kopito pokončano — in tako mora lep, 3 leta star konj zavolj neumniga mazača h konjederu priti. V taci očitno škodljivih zadevah ima gospodar pravico terjati, da mu mazač škodo poverne. —

Tudi v Brezovci se najde tak mazač. Enimu gospodarju je tako dolgo obetal, po podkvi na dili otisnjeniga konja ozdraviti, dokler mu ni pol kopita sognjilo. Po tem so se mu še le oči odperle, da ne zna družiga, kakor bolne konje pod zemljo spravljati, S.

Spomin na Ljubljano in Krajnsko.

Xp. Iz Celja. Dolgo že sim si želel, lepo Krajnsko deželo — središče slovenskega naroda — sosebo pa belo Ljubljano. Krajne glavo, viditi. Ali kakor se večkrat o življenju godí, da človek tistega ne doseže, česar nar bolj želi, tako se je tudi meni godilo. Mnogo nemških deželá, domačih in vnanjih sim obhodil, ču-

divši se nad mnogimi krasnimi rečmi, ki sim jih ondi vidil v znamenje nemške izobraženosti in veselega napredovanja v vednostih in umetnostih. Ali nikjer me ni lepota narave tako ganila, kakor tu, ko sim na tvojo zemljo stopil, prelepa Krajna! mojega naroda predraga sestra. Komaj smo privihrali s hlaponom na dolgo zaželjeno mejo, ki loči Štajarsko od Krajnskiga — se mi je pozdevalo, kakor da bi mi bil vsak veterček prijazno „Bog te sprimi“ pihljal. Prijetne dobrave na straneh, višji in nižji hribci z milimi cerkvicami, pogled veličanskih gorá, ki svoje mogočne glave v nebo vzdigujejo — vse, vse mi je globoko v serce seglo! Pokaže se nam bela Ljubljana s svojim mogočnim gradom, — pridemo v kolodvor Ljubljanski, kjer je ravno velika množica slavniga Radeckiga pričakovala, in prvi, ki me je v preljubim maternem jeziku pozdravil, je bil nekdanji šolski tovarš. Kmalo se podam na pot mesto ogledovat. Slovenski nadpisi ulic zraven nemških mi že kažejo, da sim na slovenski zemlji; prehodil sim večidel mesta in najdel sim zverstno snažnost ulic povsod, kamorkoli sim prišel; lepe cerkve od zunaj, so večidel še bolj okinčane od znotraj; razveselil sim se posebno nad prijaznim drevoredam v sredi mesta, kjer se je mnogo zalih Ljubljančank sprehajalo, ki bi še mnogokrat lepši bile, ako bi jezik svojega rodú govorile in se ne sramovale biti hčere častitljive matere Slave! Poleg drevoreda stoji krasna dvorana (kazino); za res malo ktero mesto ima tako poslopje! — Prijazno v njo vpeljan, sim le žalostnega serca vidil, da med velikim kupom posebno nemških časnikov sta le „Novice“ in „Časnik“ slovanska bila. V bravnico slovenskega društva, ktera je, kakor sim slišal, bogata slovanskih časnikov, nisim prišel, kar mi je prav žal bilo. Ljubljanski grad, čeravno na poti ne tako oskerbovan kakor Graški, ponudi popotniku čudovito lep pogled krog in krog po Krajnski deželi! Povsod prijazno sprejet, sim imel, ker je ravno birma bila in je veliko ljudi iz dežele v Ljubljano privrelo, dostojno priložnosti, prav po domače kramljati z mestnjani, kmeti in kmeticami v belih pečah kakor sneg; poštenost, dobrovoljnost in prijaznost sim povsod našel. Ker mi čas ni pripustil dalje v Ljubljani, ki se mi je serčno prikupila, ostati, da bi bil mogel družih ondašnih naprav (muzeum, knjigarnico i. t. d.) obiskati, sim se mogel brez daljnega zadržanja na pot v Postojno podati, kjer mi je veličanska podzemeljna jama nove krasote odperla. Ali to popisati, prepustim drugim, kateri jo bolj poznajo, kakor popotnik, ki jo le pervikrat vidi. Naj bi „Novice“ svojim bravcam enkrat tak popis prinesle!

(Konec sledí.)

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Dvora na Koroškem 10. t. m. B. L. Naznanili smo po „Novicah“ lanjsko leto slabo letino na Koroškem, kjer je rež komaj po maselnju zdajala; naznanili pa smo tudi, da je letas vse žito prav lepo stalo, in da smo se, če nas mili Bog toče obvarje, smeli obilne žetve nadjati. Vesele so prijele tudi ženjice že svoje serpe, in tudi kmeti, ki so že od novega leta krušnjake kupovali, in svojim lačnim otročičem skoro skoz celo leto le tanjke kosčike črnega kruha rezali, so se v serci boljšega časa veselili. Ali ah! 9. dan t. m. je bil za marsiktere vasi nesreče polen dan; ob 1. popoldne se privleče čez Osoščico strašna burja, dež je jel liti, ko bi imel vse potopiti, in že smo se veselili, ter smo mislili, da se nam ni treba velike nevarnosti bati, ali na enkrat jame toča u debelosti orehov tako strašno suti, da je bilo strah in groza in o 10 minutah je bila vsa naša noda globoko u zemljo pobita, naše polje je golo in prazno, zrelo in nezrelo zernje je izmlačeno, turščice ni

*) Mi nimamo temu nasvetu nič družiga pristaviti, kakor da bi take spodobne prošnje županij močno podpirale predlog slav. deželnega poglavarstva v ti zadevi. Vred.